

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาด้านต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยคนที่มีสติปัญญา หรือมีคุณภาพที่ดีซึ่งการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบันอีกแนวทางหนึ่ง คือ การจัดการศึกษาตามแนวทางของพระพุทธศาสนา ดังในพุทธกาลเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ทรงค้นพบหลักสัจธรรมแล้ว พระองค์ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยพระองค์เอง ครั้งแรกได้เสด็จไปแสดงธรรมแก่ปัญจวัคคีย์ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ต่อจากนั้นพระองค์ได้ทรงเผยแผ่ศาสนาด้วยพระองค์เอง จนมีพระสงฆ์สาวกที่เป็นพระอรหันต์ พอที่จะส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ แล้วตรัสหลักการเผยแผ่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่พวกทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมมีคุณในเบื้องต้น ท่ามกลาง ที่สุด จงประกาศพระศาสนาพร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ แม้เราก็จะไปตำบลอรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม”^๑ ด้วยพุทธดำรัสอันแสดงถึงพระกรุณาคุณของพระพุทธเจ้านี้ พระสงฆ์สาวกของพระองค์ได้ปฏิบัติตาม โดยการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทย

เรื่องการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ หลายท่านได้ให้ความคิดเห็นในแง่ต่างๆ กัน เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายว่า โลกกำลังมีการศึกษา ชนิดที่เปรียบได้กับสัตว์ที่มีหางขาดอยู่ ซึ่งมีผลในการนำโลกไปสู่ความวิनाศมากกว่าที่จะนำไปสู่สันติภาพ โลกมนุษย์กำลังเต็มไปด้วยกิเลสในแง่ของคุณธรรมทางด้านจิตใจต่ำลงๆ การศึกษาจึงมีสภาพเหมือนสัตว์หางด้วน ทางแก้ อย่างอื่นไม่มี นอกจากธรรมะกลับมา ธรรมะจะกลับมาได้ก็เมื่อมีการศึกษาที่มีลักษณะไม่เหมือนสัตว์หางขาดเท่านั้น คือมีการศึกษาแต่วิชาการและวิชาชีพเท่านั้น ไม่มีการศึกษาเรื่องมนุษย์ที่มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างถูกต้องของมนุษย์กันเสียเลย^๒

ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีพระภิกษุสงฆ์ ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดีนั้น เป็นการช่วยกันประกาศพระศาสนา เผยแผ่ธรรมะสู่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุในการดำเนินชีวิตของเยาวชน มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตตามไปด้วย เช่น พ่อแม่ต้องตื่นแต่เช้าเพื่อออกไปทำงาน ไม่มีเวลาสอนลูกสอนหลาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การค้าประเวณี ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามเป้าหมาย การเรียนรู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้วยการให้การศึกษาแก่นักเรียนตาม

^๑ วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๒/๔๐

^๒ พุทธทาสภิกขุ, มหาวิทยาลัยต่อทางสุนัษ, (กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์สมชายการพิมพ์, ๒๕๒๖),

แนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้เยาวชนหรือนักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นคนที่มีสมบูรณ์ เป็นคนที่มีคุณภาพดี คือมีทั้งความรู้ความสามารถในทางพระพุทธศาสนา การทำกิจกรรมต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า และสิ่งสำคัญคนมีคุณธรรมจริยธรรมประจำในจิตใจ การศึกษาวิชาให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับสภาวะการณ์ของสังคมในปัจจุบัน นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพแล้วยังสามารถปฏิบัติให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา คือปรารถนาดีต่อกัน ส่งผลทำให้การประพฤติปฏิบัติมีความถูกต้องดีงาม เกิดความสุขกายสบายใจในการดำเนินชีวิตและความสงบสุขในสังคมก็จะตามมาด้วย^๓

เยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติในอนาคต พระพุทธศาสนาถือเป็นแหล่งคำสอนและระบบจริยธรรมของสังคมไทย เด็กและเยาวชนไทยทุกคนควรได้รับการปลูกฝังหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตและการทำงานในหน้าที่ เพื่อตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ได้อย่างกลมกลืนภายใต้สภาพแวดล้อมในสังคมและวัฒนธรรมแบบพุทธ ซึ่งการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามแนวพระพุทธศาสนาแก่เด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้มีความรู้และความเชื่อที่ถูกต้อง มีความคิดเห็นที่ดีต่อพระพุทธศาสนา ตลอดจนมีประสบการณ์ในการประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในวัยเด็กถึงวัยรุ่นตอนปลาย เป็นช่วงที่บุคคลต้องการเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ที่หลากหลาย แต่ยังคงพึ่งอาศัยผู้ใหญ่อยู่มาก ช่วงวัยดังกล่าวจึงเหมาะจะให้การปลูกฝังลักษณะพระพุทธศาสนา เช่น ความเชื่อและการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา^๔

พระพุทธศาสนาดำรงเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ก็เพราะพุทธบริษัท ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกา ช่วยกันทำนุบำรุงรักษา เป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงฝากไว้ โดยเฉพาะพระสงฆ์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการเผยแผ่หลักคำสอน โดยประยุกต์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ ให้เข้ากับยุคสมัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบันนั้น การสื่อสารมีความก้าวหน้าและสังคมมีความซับซ้อนและมีขนาดใหญ่มากขึ้น สังคมยุคเก่าถูกเชื่อมโยงด้วยระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ การสื่อสารเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ และการศึกษา จนอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารเป็นฟันเฟืองของเครื่องจักรกลแห่งสังคม ที่ทำให้สังคมดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง^๕

รูปแบบและวิธีการสอนของพระสงฆ์ ก็ได้รับการสืบทอดและพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย ซึ่งวิธีการสอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ถือเป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนา

^๓สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, การอบรมค่ายคุณธรรม, (กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๖.

^๔สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือค่ายคุณธรรมและศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาในพุทธมณฑล, ๒๕๔๙, (อัคราเนนา)

^๕กิตติมา สุรสนธิ, ความรู้ทางการสื่อสาร, (กรุงเทพมหานคร: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

ในลักษณะต่างๆ ทั้งในแง่ให้ความรู้และเพื่อโน้มน้าวจิตใจ เพื่อสร้างสังคม เชื่อมมั่นในหลักธรรมคำสอน ตลอดทั้งปัจจัยแวดล้อมด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา ที่มีความเกี่ยวข้องด้วยกันในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา โดยด้านการสอนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะต้องศึกษาให้ทราบชัดในกระบวนการด้านการสอน เนื่องจากการสอนเป็นทั้งศาสตร์ และศิลป์ที่จะต้องเรียนรู้ให้เข้าใจถึงเทคนิควิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ไปสู่ตัวผู้เรียน ซึ่งการถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นเป็นความถนัดหรือทักษะความสามารถเฉพาะบุคคล มีคำกล่าวว่าบางคนมีความรู้ดี แต่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นไปสู่คนอื่นได้ เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องอาศัยประสบการณ์หรือการฝึกฝนอบรมให้มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ด้านการสอนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้สอนทำหน้าที่สอน โดยพิจารณาเห็นว่าการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยรูปแบบวิธีใดจึงจะสามารถทำให้ผู้เรียนนั้นได้รับความรู้หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามประสบการณ์สอนที่ดีมีประสิทธิภาพนั้น พระสงฆ์ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน เช่น เป็นแบบอย่างที่ดีในการค้นคว้าวิชาความรู้ถือเป็นประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดแก่นักเรียน

ในสภาพสังคมไทยปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ประชาชนในอดีตมีชีวิตอยู่กับครอบครัว มีพระพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นรากฐานของทัศนคติและค่านิยมในการดำรงชีวิต ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข แต่การเพิ่มของประชากร ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจที่สูงขึ้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของประชาชน ทำให้ประชาชนหันมานิยมความเจริญทางด้านวัตถุมากขึ้น และละเลยด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยขาดความตระหนักว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก ในการกำหนดความสุขของสังคม เนื่องจากหากคนในสังคมมีความบกพร่องทางด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้ว แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางด้านเศรษฐกิจก็ย่อมจะหาความสุขและเกิดการพัฒนาไปได้โดยยาก^๖

จากการศึกษาวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ในอดีตนั้น การศึกษาและพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและเป็นเรื่องเดียวกัน วัดก็คือโรงเรียน และโรงเรียนก็คือวัด พระภิกษุก็คือครู และครูก็คือพระ แต่ปัจจุบันสถาบันศาสนาและการศึกษาเริ่มแยกออกจากกัน เมื่อมีการถ่ายโอนไปสู่ระบบการศึกษา ในปัจจุบันความสัมพันธ์ซึ่งเคยมีอยู่เดิมกลับลดน้อยลงอย่างน่าเป็นห่วง ส่งผลถึงคุณธรรมจริยธรรมซึ่งควรจะมีในเยาวชนของชาติลดลงด้วยเช่นกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ โดยมาตรา ๘๑ ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาอบรมต้องให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๖ ก็ได้บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม^๗

การดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีความคาดหวังว่าจะเป็นโครงการที่สร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม โดยต้องการใช้โครงการนี้ให้เข้าไปมีส่วนผลักดันสร้างความเปลี่ยนแปลง

^๖ สุทธิวงศ์ ดันตยาพิศาลสุทธิ, “พระบรมราโชวาท; ข้าราชการครู”, วารสารข้าราชการครู, ปีที่ ๒๐, ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๔๒) : ๒.

^๗ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์องค์การค้ำคูณสภา, ๒๕๕๕), หน้า ๑ - ๒.

ที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ด้วยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน มีพระที่จะนำหลักธรรมคำสอนผ่านกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับ คือ ผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากพระภิกษุสงฆ์โดยตรง และผลจากการวิจัยของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่า เป็นโครงการที่ดี มีผลทำให้เด็กปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เป็นไปในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เป็นการลงทุนในโครงการที่คุ้มทุนมาก เพราะในภาพรวมพระสามารถตอบสนองนโยบายรัฐบาลได้ดี^๔ และโครงการพระสอนศีลธรรมนี้จึงถือกำเนิดขึ้นและเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๔๖ โดยข้อตกลงความร่วมมือบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding) ระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการ ในการสนับสนุนงบประมาณให้พระภิกษุเข้าสอนในโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ซึ่งระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม จำนวน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่านิตยภัตถวายพระที่เข้าสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน ๘๐๐ รูป โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่ม คือ ๑) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา ๒) เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ๓) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คุณธรรมสามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข^๕

จากเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อจะได้เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจตลอดจนปลูกฝังความเชื่อค่านิยมแบบแผนพฤติกรรมอันดีงาม และเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้มากที่สุดและจะเป็นแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำข้อมูลสารสนเทศจากการวิจัยค้นคว้าเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับเยาวชนและสังคมไทยต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

^๔ ปรีชา กันธิยะ, คู่มือโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน (การเรียนการสอน) ปีงบประมาณ ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร ; โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๐), หน้า คำนำ.

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๔), หน้า ๘.

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีลักษณะและวิธีการอะไรบ้าง

๑.๓.๓ การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหาที่จะทำการศึกษาวิจัยไว้ โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาไว้ดังนี้

๑) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบหรือแบบจำลอง ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรมี ๔ ประการ คือ ความหมายรูปแบบ (Model) ลักษณะและองค์ประกอบรูปแบบ การพัฒนา รูปแบบ การตรวจสอบรูปแบบ

๒) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรมี ๔ ประการ คือ ความหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเชิงพุทธ

๓) สภาพและปัญหาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรมี ๕ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการสอน ด้านการวัดและประเมินผล

๔) นำเสนอการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามหลักการจัดการตามแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารปัจจัยสี่ (4M) ในการบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์และการจัดการ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ

เชิงปริมาณ ได้แก่ สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการจัดการเรียนการสอน ๒) ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ๓) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ๔) ด้านกิจกรรมการสอน ๕) ด้านการวัดและประเมินผล

เชิงคุณภาพ ได้แก่ สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้จากการสัมภาษณ์การสำรวจของข้อมูลเชิงประจักษ์

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ

เชิงปริมาณ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การบริหารบุคคล ๒) การบริหารการเงิน ๓) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ ๔) การจัดการ

เชิงคุณภาพ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) เชิงปริมาณ ได้แก่

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน ๘ รูป กลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน ๙ คน กลุ่มนักวิชาการ จำนวน ๘ คน รวมทั้งสิ้น ๒๕ รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเลือกแบบเจาะจง

๒. ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช เขต ๑๒ จำนวน ๕ กลุ่ม ๙ โรงเรียน จำนวน ๘,๑๖๔ คน

๒) เชิงคุณภาพ ได้แก่

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา ปฏิบัติงานสอนปกติในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มผู้บริหารการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีส่วนรับรู้บริหารจัดการการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนา

๒. ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่สอนโดยกลุ่มพระสงฆ์ และตอบแบบสอบถามผู้วิจัย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๘ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนา หมายถึง การใช้ปัจจัยสนับสนุน ๔ ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารบุคคล ปัจจัยด้านการบริหารการเงิน ปัจจัยด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยด้านการจัดการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบ หมายถึง รูปแบบการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับการพัฒนาจากปัจจัยสนับสนุนการจัดการสอนมีลักษณะเด่น การพัฒนารูปแบบจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ๔ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการจัดการบุคคลสอนวิชาพระพุทธศาสนา รูปแบบการเงินสนับสนุนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา รูปแบบการจัดการวัสดุอุปกรณ์การสอนวิชาพระพุทธศาสนา รูปแบบการจัดการการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง การสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านการจัดบรรยากาศห้องเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน และด้านการวัดและประเมินผล

โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๖ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๒ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน ๙ โรงเรียน อันได้แก่ กลุ่มโรงเรียนในฝัน คือ ๑) โรงเรียนสิชลคุณาธารวิทยา ๒) โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ๓) โรงเรียนชะอวดเคร่งธรรมวิทยา กลุ่มโรงเรียนดีประจำตำบล คือ ๔) โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์ ๕) โรงเรียนปากพูน กลุ่มโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ ๖) โรงเรียนเบญจมราชูทิศ กลุ่มโรงเรียนห้องเรียนต้นแบบ คือ ๗) โรงเรียนมัธยมศึกษาจุฬาภรณ์ และกลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธ คือ ๘) โรงเรียนทุ่งสงสหประชาสรรค์ ๙) โรงเรียนวังหินวิทยาคม

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทราบถึงสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๑ ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

๑.๖.๓ ได้รู้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๖.๔ ผลการวิจัยนี้สามารถนำมาเป็นข้อมูลสารสนเทศและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป